

Юрій Павлович Винничук «Місце для дракона» (1990)

Анкета

1. Жанр: повість-казка. Це твір жанру мішаної форми.

Казка — це вид художньої форми, що походить від народних переказів порівняно коротка розповідь про фантастичні події та персонажів.

Повість — це епічний жанр, у якому розповідається про події з життя одного-двох головних дійових осіб. Для повісті характерні ознаки: тривалий час дій; чотири-шість дійових осіб; докладність розповіді про події та персонажів; широкі детальні описи; прозова форма.

Особливості повісті-казки — на прикладі вгаданих ситуацій пропонує читачу вчитися відрізняти погане від доброго, оцінювати вчинки персонажів; створює вигадані світи, але при цьому дає можливість дитині знайомитися зі світом реальним, його представниками та особливостями.

Під зовнішнім казковим сюжетом прихований глибокий **філософський підтекст**: автор дає змогу читачеві поміркувати про маски, за якими криється добро і зло, про справжню дружбу й підступну зраду, про доцільність самопожертви, про непросте життя поетичної натури в байдужому світі.

2. Композиція. Твір містить 7 розділів, які поділені на різну кількість частин.

3. Головні герої. Дракон Грицько, князь Люботинський, князівна Настасія, воєвода, пустельник, лицар Лаврін з Горшова герба Підкова та його джура

4. Місце дії: князівство Люботин

5. Час дії: часи Середньовіччя

6. Сюжет. Події відбуваються в князівстві Люботин. Багато років тому затихли війни із сусідніми державами, тому володар розпустив військо. У князя підрастає дочка Настасія, але немає лицаря, за якого можна її віддати заміж. «Чого доброго, князівна задівується, і князь не матиме спадкоємця, розпадеться держава, яку з таким трудом клеїли до купи його пращури».

Побутова проблема пошуку нареченого для князівни набуває великого державного значення. Правитель оголошує турнір, на який звідусіль з'їжджаються лицарі. Кожен прагне крові у двобої з ворогом та перемоги над ним, щоб стати нареченим Настасії.

У цей час люботинський князь дізнається, що в країні з'явився дракон, якого лицар може вбити й здобути славу Переможець пошлюбиться з Настасією — і країну буде врятовано. Однак виникають зовсім несподівані перешкоди: дракон Грицько — поет, добра душа, яка нікому не бажає зла. Але він розуміє, що в тихій країні запущено механізм насилля й ненависті. Щоб покласти цьому край, він погоджується принести себе в жертву заради щастя та суспільного добра.

Чи став щасливим князь, коли досягнув своєї мети? Ні, совість не дає йому спокійно жити. Він приходить на могили дракона й пустельника та в уявній розмові з ними чує страшну правду:

— І я вмер... — сказав дракон — І ви побачили — зло не від мене

Пустельник витер долонею мокре обличчя:

— Я казав: не від нього зло... Воно в нас самих

7. Елементи сюжету

Експозиція: розповідь про затишне і спокійне життя мешканців Люботину.

Зав'язка: рішення князя видати дочку заміж. Поява дракона

Розвиток дій: навчання дракона у пустельника, знайомство та дружба князя з драконом (*князь усе частіше навідується до дракона й розповідає про свої клопоти через нього. М'якосердий Грицько, він же «кровожерливий» дракон, погоджується битися з лицарями, щоб догодити князеві*), смерть пустельника, лицарський поєдинок з драконом задля того, щоб віднайти гідну пару князівні

Кульмінація: смерть дракона не від руки лицаря, а від руки його джури.

Розв'язка: весілля джури та Настасі; лицар Лаврін проклинає князя; поневіряння, страждання князя і його смерть.

8. Тема: про доброго дракона-романтика, який жертвує власним життям заради примх князя.

9. Ідея: відповідальність кожного за власні вчинки й моральність суспільства; засудження жорстокості, підступності, жадності, пияцтва, жаги до слави через смерть іншого (князь); возвеличення духовної краси, добра, які вимушені, на жаль, поступитися злу.

10. Основні думка: тільки сильний, мужній, люблячий свою батьківщину може протистояти злу, лицемірству, жадібності; й якщо потрібно — віддати своє життя заради благополуччя, щастя іншого.

«Якщо зла не буде, то звідки добро пізнаєш?»

«Життя володаря не варте й одного рядка поета»

«Я казав: не від нього (дракона) зло... Воно в нас самих»

«Одного дракона на всю державу замало. Де взяти ще стільки драконів, аби кожен з нас мав кого розіп'ясти? Де взяти стільки іуд, аби мали на кого перекласти провину? Коли народ не має кого проклинати, сили його підупадають. Боже! Пошли нам драконів!»

11. Проблематика: життя і самопожертва, боротьба добра і зла; вартість любові, яка породжує ненависть; вірність, щирість, відвертість, що зневажені і, як наслідок, зражені; доцільність самопожертви

- *Що пробуджує зло в наших душах?*

- *Чи усвідомлює людина відповідальність за свої вчинки перед самою собою і перед суспільством?*

- *Які наслідки має для людини її вороже ставлення до інших?*

- *Коли людина й суспільство починають шукати зовнішніх ворогів?*

- *Хто і в який спосіб може спинити насилля?*

12. Алегоричні образи

Дракон - не кровожерний і лютий, а миролюбний мрійник і романтик. Натомість люди виявляють свої найгірші риси: підступність і жорстокість.

Князь - уособлює егоїстичну, лицемірну владу

Пустельник - є втіленням пошуку істинної моралі

13. Добро і зло у творі

«Добро»	«Зло...»
Пустельник навчив дракона читати, розуміти всесвіт Ставлення Грицька до природи Вірування змія в Господа Догляд дракона за хворим учителем Пан Лаврін нагодував голодну бабу Гасло Настасії «Мені остогидла брехня» «Якщо зла не буде, звідки добро пізнаєш?» «...я не вмію бути страшним, не вмію чинити зло» «Чинити добро набагато важче»	Збір князем податків з народу Прагнення владики вбити дракона задля власної вигоди Зневажливе ставлення воєводи до учасників турніру Пияцтво князя Ворожіння баби, унаслідок чого пан Лаврін зі своєю свитою їздив по колу Суперечки між лицарями під час їх перебування в трактирі Переслідування владики вільнодумців Сам поєдинок Самотність князя Огидна смерть князя

14. «Драконячі закони». У Стародавній Греції був такий вираз: «Драконівські закони писані не чорнилом, а кров'ю», пов'язаний з діяльністю давньогрецького правителя Дракона (за іншими джерелами Драконта). Звід законів, уведений ним, передбачав надзвичайно суворі покарання – смертну кару – за провини. Вони настільки закріпились у тогочасному суспільстві, що відмінити їх не наважувались і наступні правителі Греції.

15. Висновки. Автор художньо узагальнює думку, що, навіть скоєне зі шляхетних намірів, зло залишається злом, воно може запустити ланцюгову реакцію й утвердити в суспільстві безпідставну агресію й «драконячі закони» Тоді переможців не буде, програють усі, тому що в такій боротьбі в людині буде зруйновано все людське Який вихід із цього становища? Для досягнення суспільного добра кожен має встановити контроль над власними думками й діями, тобто приборкати дракона в самому собі Наші дракони — це гріховні пристрасті, егоїзм і агресивність, і з ними потрібно боротись І горе тій людині чи тому суспільству, що шукає зовнішніх ворогів, замість того, аби боротися зі своїми внутрішніми недоліками

Теорія літератури

Магічний реалізм - це реалізм, якому органічно поєднуються елементи реального та фантастичного, побутового та міфічного, дійсного та уявного, таємничого

Парадокс (грец. - несподіваний, дивний) - висловлювання, що суперечить звичним уявленням людей або усталеним системам знання

Твір Ю.Винничука зіткано з багатьох парадоксів, які рухають сюжет:

- на відміну від фольклорних творів, де дракона зображено злим, у повісті він найдобріший з-посеред усіх героїв, але люди безпідставно хочуть його вбити;
- чоловіка для Настасії можна було вибрати в турнірах, але князь прагне вбити доброго дракона, щоб дотриматися традицій;

- князь ще до поєдинку обрав нареченого для доньки, але лицар все ж таки мусить вийти на двобій

Образ дракона Грицька
Дракон у фольклорі та дракон Грицько

Дракон у фольклорі	Дракон Грицько
1. Триголовий.	1. Мав одну голову. Молодий, йому тільки вісім років
2. Дихає полум'ям.	2. «Задирає голову, щоб не обсмалити дерева».
3. Завдає людям шкоди.	3. «Ні на кого не нападає, нікого не вбиває». Біля його печери замість людських останків милують око доглянуті клумбочки мальв
4. У жертву дракону приносили людей і тварин.	4. Харчувався травичкою і листячком, різними ягідками, дикими яблуками і грушами.
5. Мав звірячі інстинкти.	6. «Голову мав тямущу, бо хутко навчився говорити по-людськи»; читав Біблію, писав вірші.

Цитати для характеристики дракона Грицька

- «Я не хочу гинути, ще й не нажившись. І нікому ніколи зла не вчиню».
- «Я виріс на траві й траву їстиму. Навчили ви мене вже стільки всього, що як іще й грамоти навчите, гірше не буде».
- «Та мені й на думці ніколи не було зло чинити. Що мені хтось поганого зробив?»
- «Не можу цього зрозуміти. Повинна ж бути якась справедливість. А бог?»
- «Мені б лиш із вами бачитися та книги читати. А більше нічого не треба. Як захочу погуляти, піду по той бік гір у ліс».
- «То це ви мене врятували? Я вам безмежно вдячний».
- «Князь, звичайно, славний чоловік, але вмирати лише через нього якось не хочеться... От заради мого вчителя я б... І на муки... не те що...»
- «Нічого, нічого... я заберу вас до себе. Мусите поправитись. Що я без вас?»
- «О, ясна панно, це для мене велика честь... Але скажіть, будь ласка, якщо я не схожий на дракона, то на кого?»
- «У снах я не раз був метеликом, пурхав серед квітів. Це були найсолодші сни».
- «Князь, звичайно, славний чоловік, але вмирати лише через нього якось не хочеться... От заради мого вчителя я б... І на муки... не те що...»
- «... Я не зможу без людей.. Я пишу для них...»
- «Коли людина іде на смерть за вітчизну, то ім'я її потім прославлять у віках. А ти був драконом і ним зостанешся».
- «Я вийду на герць. Заради князя, заради його доньки і заради Люботина. Мого Люботина. Бо ж це і моя земля!»
- «Я на цій землі народився і зла їй не хочу...»
- «Пізно! Я вже вріс в цю землю і мушу вмерти на ній і за неї!»
- «Ну, тоді я вам щиро обіцяю, що нікому, крім пана Лавріна, голови не підставлю».

«Опустив голову на могилу пустельника й поцілував камінну плиту. «Скоро я прийду до вас, і ми знову будемо разом...»

«Бо це я чиню з любові до мого вчителя і до князя. Яке щастя мати друзів і могти для них пожертвувати життям! Воістину це дозволено тільки людям!»

«Вдячний долі, що дала мені хоча б у останній день відчутти себе людиною... Пустельник помилявся. Не можуть люди бути гіршими від звірів...»

Князь про дракона

• «Ну, молоде... а собі на умі... оно яка голова велика. Є де мислям усіляким розгулятися. Такі голови для держави - ве-ве-лика небезпека. Не знати ще, які він вірші пише».

Пустельник до дракона

• «Що ти говориш?! Ти повинен жити! Життя володаря не варте й одного рядка поета! Ти повинен писати!»

• Молю тебе! Іди звідси! Тікай від цього підступного світу! Живи серед звірів! Звірячі закони - людяніші! ... Я хочу, щоб ти жив! Я хочу, щоб ти був! - та тут же й схопився за серце. - Ти ще не все... не все... сказав...»

• « Ти повинен жити!! Ти повинен писати!! Злети у небо...»

• «Вони ж тебе вб'ють! Зрозумій: коли йде війна - гинуть лише вояки. А коли володар хоче зміцнити владу, - поети гинуть у першу чергу».

Риси характеру дракона Грицька

добрий, ввічливий, чуйний, миловидний, освічений, талановитий, людяний, любить природу, пише вірші, розсудливий, патріот.

Переказ

Казка-повість "Місце для дракона" переносить нас у Галичину, місто Люботин, часів середньовіччя. Правив у Люботині князь.

"Князь люботинський куняв у кріслі, заколисаний мушиним дзижчанням, у сні занурений, наче у мутну, теплу воду, і снилися йому війни, переможні походи, руїни здобутих фортець, довгі вервечки полонених. Були це особливі сні, бо з'являлися вони лише в полудень, а вночі ніколи...". Князь "оголосив по всьому князівству наказ, щоб ані одна душа не важилася в полудень потривожити його супокій"

В давнину батько князя робив багато подвигів, а син його став старим, лінивим, нездатним до боїв, як і усі його підопічні. Ніхто не хотів воювати, тому війна могла князю лише снитися.

А цілковита полуднева тиша в королівстві призвела лише до ліні та нудьги, яка абсолютно не могла спонукати жителів Люботина до пробудження відваги, мужності та прагнення бути лицарем. Здавалося, всі люботинці тільки для того й живуть, щоб виспатись, і якщо не закинули вони ще своїх ремесел та подарок, то тільки тому, що, не забезпечивши здорової їжі, не мали вони й здорового сну".

Князь мав доньку Настасію, яку потрібно було вже видавати заміж, але за древнім звичаєм її руку отримає лише лицар, та ще й той, що зробить якийсь великий подвиг.

"Раніше князь утримував невелике військо, та, оскільки не було війн і воно влітало йому в дзвінкий гріш, розпустив його". Князь думав, що зробити, щоб знайти

нареченого для Настаїї, тоді воєвода, пан Антось, підказав новину, що на березі річки Бистриці бачили дракона. Князевій радості не було меж: "Ти диви! Господи, чим я віддячу тобі за ласку твою? – вклякнув під образами й помолився, а як устав з колін, то радість світилася в його очах, а плечі розправилися, наче й не згорблювалися ніколи. Так і оголосить: хто переможе дракона – пошлюбить князівну і сяде на престолі. Бій з драконом – святе діло. Тут народ валом повалить. Проти цього лицарі не встоять. Я впевнений, що вони тільки-но цю вість зачують, враз усі бенкети закинуть, за мечі візьмуться та жирок позганяють."

На березі річки Бистриці жив молодий дракон. Минуло вісім років, відколи він вилупився з яйця, що пролежало, може, із сотню літ у печері. Не було кому заопікуватися ним та навчити драконячого способу життя, бідолаха навіть не знав, чим повинен харчуватися, і їв собі травичку, листячко, різні там ягідки, дикі яблука й груші."

Одного разу дракон познайомився із Пустельником. Пустельник колись був воєводою, але "але зажерся із батьком теперішнього князя. Мені його безперервні військові походи впоперек горла стали. Воює, воює, а який із того мав хосен? Ані клаптика землі не зумів приточити до Люботина. Пльонув я та й подався сюди".

Пустельник дуже дивувався із дракона, бо то був незвичайний дракон: його не цікавило вбивство людей, він харчувався лише рослинами, мав добре серце. Дракон попросив Пустельника навчити його грамоти, але той відмовив.

"Не драконове це діло, книги читати. Я тебе не відраджую, але, хто хоч краплю мудрості зачерпне, довіку ситий не буде. Від багатої мудрості много скорбі, і хто примножує знання, примножує печаль."

У дракона відкрився талант до написання віршів. Дракон мирно жив у печері, нікому зла не творив, читав книги, писав вірші, але мирне життя тривало не довго, бо князь оголосив "герць" (бій) із драконом, за переможцю якого князь віддасть в жони свою дочку та свій князівський престол.

Всі лицарі приїхали до печери дракона, щоб поборотися за руку дочки князя. Але хоч і з'їхалося багато охочих лицарів, проте бій був невдалий, оскільки дракон, не маючи ніякого бажання проливати чийсь кров, не виходив із печери. Тоді лицарі вирішили виманити дракона.

Вони розвели багаття перед печерою, маючи намір викурити його звідти. Але натомість мало не задушили його чадним газом. Князь побачивши нерівний бій, звелів загасити вогонь, адже це був нечесний спосіб розправи над драконом.

Князь переслідував власні інтереси: йому потрібна була не сама смерть дракона, а лицар, який би власноручно зробив би такий подвиг. Але князь все ж домігся свого, через Пустельника Князь познайомився із драконом, втерся йому в довіру і попросив допомогти йому в такому делікатному ділі. Князь проявив себе, як підступний й безсоромний чоловік, який заради власних інтересів здатний легко пожертвувати безневинним життям.

Князь, не дивлячись на безсоромність прохання віддати життя заради "спасіння" Люботина, насмілювався висунути для дракона ще декілька умов: в князівстві буде

оголошено, що дракон викрав князеву дочку Настасію, і вона для правдивості посидить до бою декілька днів у печері, а найголовніше – дракон повинен піддатися у бою для конкретного лицаря – пана Лавріна.

Пан Лаврін був великим лицарем, побував у багатьох походах, здійснив немало подвигів, але, окрім цього, його більше нічого не цікавило: "Державні справи не для мене. Я виріс у сідлі і в сідлі з мечем у руках волю постати перед богом. Як той Святослав Завойовник, що головою наклав у бою з печенігами. Затишне життя на перинах мене мало приваблює."

Але Лаврін не зміг убити дракона, бо відчував, що дракон не по-справжньому б'ється, він побачив у його очах відчай, біль і бажання жити. Лицарю було шкода дракона. Тому Дракона вбив Лаврінів джура, що стояв збоку.

Твір закінчується тим, що дракон убитий, новий князь знайдений, до того ж це саме той, кого вподобала молода князівна, але князь не знаходить собі спокою, його мучає совість. Він приходить час від часу на могилу дракона, якого похоронили біля Пустельника, розмовляє з ними, наче із живими, і одного разу й сам помирає біля їхніх могил.

Джерела

Caboolk Буктрейлер до повісті-казки Юрія Винничука "Місце для дракона"

<https://www.youtube.com/watch?v=NRO3haZ6nlw>

Авраменко О. М. Українська література: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Грамота, 2016.

Біличко А. Буктрейлер до книги Ю.Винничук "Місце для дракона"

https://www.youtube.com/watch?v=_0cm4nx6bFI&t=69s

Бойко Л. Буктрейлер. Ю.Винничук "Місце для дракона" https://www.youtube.com/watch?v=bAd1DNkSK_U

Вікіпедія [Юрій Павлович Винничук](#)

Гула Л. А. Сучасний світ, у якому й досі живуть «драконячі закони» <http://oin.in.ua/drakonyachi-zakony/>

Заліпський Н. Буктрейлер за повістю-казкою Ю. Винничука "Місце для дракона"

<https://www.youtube.com/watch?v=9HK1SAmV96o>

Коваленко Л. Т. Українська література: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. — Київ: Оріон, 2016.

Міщенко О.І. Українська література: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл.— Київ : Генеза, 2016.

Парашич В. В. Українська література. 8 клас: розробки уроків.— Х.: Видавництво «Ранок», 2016

Семез Л. Юрій Винничук "Місце для дракона" і Кеннет Грехем «Казка про доброго дракона»

<https://prezi.com/btbh6hbyvsss/presentation/>

Славінська І. Юрій Винничук: 33 літери - 33 історії <https://life.pravda.com.ua/society/4cbffae88047f/>

Слоньовська О. В. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ : Літера ЛТД, 2016

Черкаський ОПОПП Юрій Винничук „Місце для дракона” <http://oipoppp.ed-sp.net/taxonomy/term/3344>

Чупринін О. О. Усі уроки української літератури. 8 клас. II семестр. Нова програма / О. О. Чупринін. — Х. : Вид. група «Основа», 2017.

Ярмутьська І. Юрій Винничук "Місце для дракона". Вікторина

<https://learningapps.org/watch?v=pb0mpyrcc17>

Ярмутьська І. Юрій Винничук "Місце для дракона". Дидактичні м-ли

http://kovalivanna.blogspot.com/p/blog-page_11.html

Ярмутьська І. Юрій Винничук "Місце для дракона". Презентація
<https://prezi.com/p/pzdwnde9rm2s/presentation/>